

Munich Personal RePEc Archive

**NEW INSTRUMENTS IN
CORPORATE GOVERNANCE OF EU
BANK GROUPS**

Nedelchev, Miroslav

2013

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/52252/>
MPRA Paper No. 52252, posted 16 Dec 2013 07:43 UTC

**НОВИ ИНСТРУМЕНТИ В КОРПОРАТИВНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА
БАНКОВИ ГРУПИ ОТ ЕС**

ДОЦ. Д-Р МИРОСЛАВ НЕДЕЛЧЕВ

МЕЖДУНАРОДНО ВИСШЕ БИЗНЕС УЧИЛИЩЕ

**NEW INSTRUMENTS IN CORPORATE GOVERNANCE OF EU BANK
GROUPS**

ASSOC. PROF. MIROSLAV NEDELICHEV, PHD

INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL

Резюме

Практиките по корпоративно управление на банкови групи от ЕС се основаваха на принципа на саморегулирането. Негативните ефекти от прилагането на принципа се поеха от заинтересовани лица – фондове за гарантиране на депозити, правителствени заеми, вложители и данъкоплатци.

Международната финансова криза даде основание саморегулирането да бъде поставено в нова институционална рамка. Предприетите мерки на паневропейско ниво определиха нова роля на традиционните актьори, като ключово значение придобиват акционерите и надзорните органи. Новите инструменти в съвременното корпоративно управление са намаляване на сложността на корпоративните структури и изолиране на различните услуги в отделни юридически лица.

Ключови думи: корпоративно управление, банкови групи

JEL code: G34, G21

Summary

The corporate governance practices of EU bank group were based on the principle of self-regulation. The negative effects of adoption of the principle were on stakeholders account – deposit insurance funds, government loans, depositors, and taxpayers.

The international financial crisis gives reasons for new institutional framework. The taken measures on pan-European level defined new role for traditional actors in which key actors are shareholders and regulators. The new instruments in modern corporate governance are decrease of corporate structure complexity and isolation of different services in separate entities.

Key words: corporate governance, bank groups

JEL code: G34, G21

Политиките за свободно движение на капитали и за конкурентоспособност определят профила на банковата система на ЕС в началото на XXI век. Те намират приложение в национални програми за икономически растеж чрез активно участие на банките. Надзорните органи допускаха реструктуриране на банковите групи, вкл. изнасяне на рискови дейности в новите държави-членки от Източна Европа, създаване на сложни организационни структури и предлагане на нови финансови услуги.

Либерализацията на финансовите пазари създаде сложна и взаимозависима финансова система¹. Отделните национални икономики станаха зависими от други

¹ Pistor, K. Governing Interdependent Financial Systems: Lessons from the Vienna Initiative. The Center for Law and Economic Studies, Columbia University School of Law. Working Paper No. 396, 2011.

държави и се създаде среда, в която финансовите затруднения лесно могат да се прехвърлят и да заплашат цялата финансова система.

Транснационалните банкови групи изградиха сложни организационни структури извън националните граници, но управлението и контролът останаха на ниво изпращаща държава. Плуралистичната структура на банковите системи в ЕС, разнообразното естество на ангажиментите по корпоративно управление и различните бизнес модели представляваха силна страна на банковия сектор в ЕС, но също и фактор, който затруднява бъдещата интеграция и възникването на единен паневропейски банков модел².

Новата реалност разглежда корпоративното управление на качествено ново ниво³. Докладът „Де Ларозиер“ (2009 г.) пред Европейската комисия описва практиките по корпоративно управление като „един от най-важните недостатъци на съвременната криза“⁴.

Позицията, представена от Управителната група на ОИСР (2009 г.), посочва четири слабости в корпоративното управление, допринесли за финансовата криза: възнаграждение на изпълнителните директори, управление на риска, практики на съвета на директорите/управителния съвет и изпълняване на акционерни права⁵. Допуснатите недостатъци са от действията на политици и компании при прилагане на Принципите на ОИСР за корпоративно управление.

Като резултат от икономическа криза се формира мнение за по-голямо използване на регулиране вместо регулативни „кодекси и стандарти“⁶. Кризата отвори

² Arnaboldi, F., B. Casu. Corporate Governance in European Banking. Working paper series WP 01/11, City University London, 2011.

³ Неделчев, М. „Корпоративно управление на финансови групи в новата реалност“. Доклад на Юбилейна международна научна конференция „Световна криза и икономическото развитие“. Икономически университет, Варна, 2010, Том II, с. 240.

⁴ Зелена книга. Корпоративното управление във финансовите институции и политиката за възнагражденията Брюксел, 2.6.2010 COM(2010) 284 окончателен.

⁵ Sun, W., J. Stewart, D. Pollard. Corporate Governance and the Global Financial Crisis - International Perspectives. Cambridge University Press. 2011, p. 55.

⁶ OECD. Corporate governance and the financial crises. Steering group on Corporate governance. Paris, 2010.

стар дебат относно разходите и ползите от регулирането като опонент на пазарните механизми⁷. В някои случаи, надзорните органи са били субект на потенциално конфликтни цели и интереси като защита на инвеститори и поддържане на сигурност на банковите институции⁸.

Мерките за координиране на надзора върху кредитните институции следва да се прилагат спрямо всички кредитни институции, за да се защитят спестяванията и да се създадат еднакви условия на конкуренция между тях⁹. Новите надзорни политики са насочени към предимство на обществения интерес пред банковите интереси¹⁰. Националните реформи по корпоративно управление са насочени към трансформиране от „устойчивост“ към „заинтересовани лица“¹¹.

Съвременните политики по корпоративно управление обхващат неговите участници и инструменти¹²:

- Акционери (права и отговорности)¹³;
- Управителни съвети (възнаграждение на мениджърите)¹⁴;

⁷ Nedelchev, M. Good practices in corporate governance: one-size-fits-all vs. comply-or-explain. *International Journal of Business Administration*. 2013.

⁸ Неделчев, М. Корпоративно управление на финансови конгломерати (*Juncte Et Impera*). Издателство „Буквите“, София, 2006, с. 11.

⁹ Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО.

¹⁰ Предложение за Резолюция на Европейския Парламент относно реформирането на структурата на банковия сектор в ЕС (2013/2021(INI)).

¹¹ United Nations Conference on Trade and Development. *Corporate Governance in the Wake of the Financial Crisis. Selected international views*. 2010, p. iii.

¹² Неделчев, М. Корпоративно управление на финансови компании. Издателство „Тракия-М“, София, 2005, с. 37.

¹³ Неделчев, М. Корпоративно управление на финансови посредници: конвергенция и дивергенция. В: Сборник доклади от юбилейна международна научно-практическа конференция 18-19 май 2012 г., Велико Търново. Горекс Прес, София, 2012, с. 324.

¹⁴ Неделчев, М. Политики за възнаграждение на банкови мениджъри: международни и европейски тенденции. В: Сборник доклади от Международна университетска научна конференция „50 години Великотърновски Университет „Св. Св. Кирил и Методий“, 2013.

- Компетентни органи (регулиране вместо регулативни „кодекси и стандарти” и сближаване на надзорните практики)¹⁵;
- Одитори (обмен на информация с надзорните органи)¹⁶;
- Инструменти (намаляване на сложността на организационните структури и на възможността от пренасяне на финансови кризи).

Динамиката на европейските политики за подобряване на практиките по корпоративно управление за периода 2006-2013 г. включва: акционери (активно упражняване на права и отговорности), ръководители (намаляване на „апетита за риск“ чрез политики по определяне на възнаграждението), надзорни органи (сближаване на практиките, включително външни одитори и нови инструменти)¹⁷.

Инструмент 1: *Намаляване на сложността и взаимосвързаността на групови структури*

Мотивите за ефективно използване на капитал и ликвидност, данъчни преференции, надзорни изисквания, правни изисквания от предишна корпоративна структура от сливане, доведоха до сложни корпоративни структури на собственост в банковите групи. Груповите структури и вътрешногруповите отношения са породени от интересите по обслужване на корпоративни цели: получаване на висок рейтинг и отговаряне на изискванията на надзорния орган.

Според Базелския комитет намаляването на сложността и взаимосвързаността на групови структури и дейности е един от основните инструменти за подобряване на практиките по корпоративно управление¹⁸. Решенията за преодоляване на кризата са

¹⁵ Неделчев, М. Дилема на затворника за банкови групи от ЕС. В: Сборник доклади от конференция “Авангардни научни инструменти в управлението”. УНСС, 2012.

¹⁶ Неделчев, М. Съвременната корпорация и частната собственост – 80 години по-късно. В: Сборник доклади от конференция “Предизвикателства пред съвременната икономика”. Издателство МВБУ, Ботевград, 2012, с. 845.

¹⁷ Неделчев, М. Корпоративно управление на финансови групи (спазвай и обяснявай). Издателство „Летера”, Пловдив, 2010, с. 54.

¹⁸ Basel Committee on Banking Supervision. Report and Recommendations of the Cross-border Bank Resolution Group. BIS, 2010.

допълнително затруднени и оскъпени от наличието на големи международни групи с корпоративни структури, действащи в няколко юрисдикции и техните вътрешни и външни експозиции и отношения. Мерките по опростяване на груповите структури ще спомогне за приемливо решение в случай на фалит независимо от финансовия сектор и държавата на дейност. Не на последно място, ефективното намаляване на сложността на груповите структури ще допринесе за по-бързото възстановяване на банките и предоставяне на кредити за реалната икономика, които са от изключително значение за икономически растеж¹⁹.

Независимо от постигнатата икономическа интеграция, възможностите за интервенция на надзорните органи останаха в рамките на националните граници. Поредицата от оздравителни мерки на национално ниво и вълната от неkoordinирани фалити постави на дневен ред нови предизвикателства пред ЕС²⁰.

В съвременните условия компетентните органи получиха допълнителни правомощия, които им позволят да изискват промени в бизнес структурите на банковите групи и да ограничават банковите дейности. Допълнителен инструмент е ранната намеса от надзорните органи, включваща изискване за прехвърляне на някои дейности, назначаване на извънреден управител и спиране на изплащането на дивиденди²¹.

Инструмент 2: *Намаляване на вероятността от пренасяне на криза*

Друг инструмент в корпоративното управление е намаляване на вероятността от пренасяне на криза между отделните дейности, извършвани от банките. При

¹⁹ Предложение за Резолюция на Европейския Парламент относно реформирането на структурата на банковия сектор в ЕС (2013/2021(INI)).

²⁰ Неделчев, М. Дилема на затворника за банкови групи от ЕС. В: Сборник доклади от конференция "Авангардни научни инструменти в управлението". УНСС, 2012.

²¹ Неделчев, М. Корпоративно управление и дивидентна политика. Издателство „АВ Дизайн Груп“, София, 2007, с. 13.

предприетите действия в ЕС структурните реформи преобладават над неструктурните²².

Една от реформите в ЕС предвижда банките да отделят търговията със собствени средства в самостоятелно финансирано звено. Препоръките на експертната група на Ерки Лийканен пред Европейската комисия предвиждат „ограждане“ (ring-fencing) на операциите на банките, включващи депозити на вложители и кредитиране на малкия бизнес, от останалите дейности на банките. „Ограденото“ юридическо лице на банката трябва да има собствена политика по корпоративно управление. Целта е повишаване на сигурността на банките чрез отделяне на високорисковите банкови дейности от ежедневно банкиране и да се предотврати пренасяне на „финансова зараза“ и защита на кредитори и вложители. За задграничните банки наложените ограничения върху вътрешногрупови трансакции имат за цел защита от „финансова зараза“ от банката-майка и изтегляне на капитали²³.

Отделянето на дейности като инструмент за намаляване на рисковете се прилага в ЕС съгласно препоръките от доклада на Лийканен (2011 г.), във Великобритания – от Комисията на Викърс (2011 г.) и в САЩ – от Правилото на Волкър (2012 г.). Общото между различните препоръки е задължителния характер за отделяне на търговското банкиране от инвестиционното банкиране²⁴.

Използването на този инструмент ще спомогне за заздравяване на банковите групи по няколко начина. Първо, ще капсулира банките, за да се защитят от загуби. Второ, ще позволи на банки-дъщерни дружества да получат местни улеснения за кредитиране от централната банка и схеми за депозитно застраховане. Трето, намалената сложност и размер на банковите групи ще ги направи по-прозрачни за външни заинтересовани лица и по-лесни за вземане на решение, което от своя страна ще подобри управлението на риска и пазарната дисциплина. Всички тези бенефактори

²² Maes, S. Structural Reform in the EU Banking Sector. IMF, 2013.

²³ Basel Committee on Banking Supervision. Report and Recommendations of the Cross-border Bank Resolution Group. BIS, 2010.

²⁴ Gambacorta, L., A. van Rixtel. Structural bank regulation initiatives: approaches and implications. BIS Working Papers No 412, 2013.

ще доведат до намаляване на експозицията към данъкоплатците за загуби от банковия сектор.

* * *

Европейските политики за реформа на корпоративното управление се трансформират от „конкурентоспособност“ през „устойчивост“ към „заинтересовани лица“. Новите инструменти в корпоративното управление доведоха до десубсидиаризация на банковите групи по секторен и териториален принцип.

Целите на новите инструменти в корпоративното управление на банкови групи могат да бъдат обобщени като:

- поддържане на финансовата стабилност и доверието в банките, като същевременно се избягва ефектът на разпространяване на кризата;

- намаляване на експозицията към данъкоплатците за загуби от банковия сектор и намаляване на моралния риск;

- намаляване на разходите на националната мрежа по сигурност;

- улесняване на процеса на вземане на решение при бъдеща криза;

- стимулиране на банките да участват за икономическия растеж;

- координация и съвпадане на целите, преследвани от различните национални органи, при ситуации на фалит;

- отпадане на необходимостта от действия на равнище ЕС за избор на оздравителни органи и процедури за банково стабилизиране.

Библиография:

1. Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и

инвестиционните посредници, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО.

2. Зелена книга. Корпоративното управление във финансовите институции и политиката за възнагражденията. Брюксел, 2.6.2010. COM(2010) 284 окончателен.

3. Неделчев, М. „Корпоративно управление в банковата система”. Доклад на Научна конференция „Предизвикателствата на корпоративното управление в България”. Икономически институт, БАН, 2003, с. 101-107.

4. Неделчев, М. Корпоративно управление на финансови компании. Издателство „Тракия-М”, София, 2005.

5. Неделчев, М. Корпоративно управление на финансови конгломерати (Juncte Et Impera). Издателство „Буквите”, София, 2006.

6. Неделчев, М. Корпоративно управление и дивидентна политика. Издателство „АВ Дизайн Груп”, София, 2007.

7. Неделчев, М. Корпоративно управление на финансови групи (спазвай и обяснявай). Издателство „Летера”, Пловдив, 2010.

8. Неделчев, М. „Корпоративно управление на финансови групи в новата реалност”. Доклад на Юбилейна международна научна конференция „Световна криза и икономическото развитие”. Икономически университет, Варна, 2010, Том II, с. 240-246.

9. Неделчев, М. Корпоративно управление на финансови посредници: конвергенция и дивергенция. В: Сборник доклади от юбилейна международна научно-практическа конференция 18-19 май 2012 г., Велико Търново. Горекс Прес, София, 2012, с. 324-333.

10. Неделчев, М. Съвременната корпорация и частната собственост – 80 години по-късно. В: Сборник доклади от конференция „Предизвикателства пред съвременната икономика”. Издателство МВБУ, Ботевград, 2012, с. 845-853.

11. Неделчев, М. Дилема на затворника за банкови групи от ЕС. В: Сборник доклади от конференция „Авангардни научни инструменти в управлението”. УНСС, 2012.
12. Неделчев, М. Политики за възнаграждение на банкови мениджъри: международни и европейски тенденции. В: Сборник доклади от Международна университетска научна конференция „50 години Великотърновски Университет „Св. Св. Кирил и Методий”, 2013.
13. Предложение за Резолюция на Европейския парламент от 11 май 2011 г. относно корпоративното управление във финансовите институции. (2010/2303(INI)).
14. Arnaboldi, F., B. Casu. Corporate Governance in European Banking. Working paper series WP 01/11, City University London, 2011.
15. Basel Committee on Banking Supervision. Report and Recommendations of the Cross-border Bank Resolution Group. BIS, 2010.
16. Gambacorta, L., A. van Rixtel. Structural bank regulation initiatives: approaches and implications. BIS Working Papers No 412, 2013.
17. Maes, S. Structural Reform in the EU Banking Sector. IMF, 2013.
18. Nedelchev, M. Good practices in corporate governance: one-size-fits-all vs. comply-or-explain. International Journal of Business Administration. 2013.
19. OECD. Steering group on Corporate governance. Corporate governance and the financial crises. Steering group on Corporate governance. Paris, 2010.
20. Pistor, K. Governing Interdependent Financial Systems: Lessons from the Vienna Initiative. The Center for Law и Economic Studies, Columbia University School of Law. Working Paper № 396, 2011.
21. Sun, W., J. Stewart, D. Pollard. Corporate Governance and the Global Financial Crisis - International Perspectives. Cambridge University Press. 2011.
22. United Nations Conference on Trade and Development. Corporate Governance in the Wake of the Financial Crisis. Selected international views. 2010.